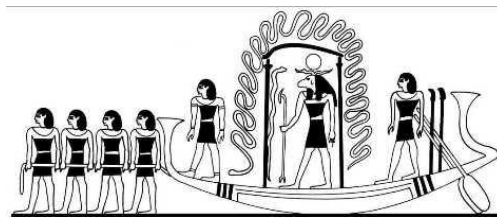

MEHEN Nieuws (17)

28 februari 2013

MEHEN, Studiecentrum voor het oude Egypte

Beste donateurs en liefhebbers van het oude Egypte,

Komende zaterdag 2 maart is de studiedag over de opgravingen in het Zuid-Asasif met als sprekers dr. E. Pischikova, J. Billman en Jan Koek. Deze dag staat in het teken van het proces van de artistieke en culturele 'renaissance' en de dageraad van de Late Tijd; na een inleiding over de 25^e dynastie in Thebe door Jan Koek, zal deze dag zich focussen op de graven in het Zuid-Asasif, waaronder het graf van Karakhamon, die een vroeg voorbeeld geven van hetgeen volgt in de grafarchitectuur, teksten en decoratie in de Late Tijd. Aanvang om 10.00 uur in het RMO te Leiden, duur de hele dag. Voor donateurs en vrienden van het RMO € 50,--, overige deelnemers € 60,--. Komt allen naar deze bijzondere dag.

In het graf van Karakhamon (foto Jan Koek)

Lezingen Mehen

woensdag 3 april 2013

14.00 uur: lezing door Huub Pragt.

Cryptografie op de schrijnen van Toetanchamon

Vooraf de buitenwanden van de tweede schrijn vertonen raadselachtige voorstellingen en teksten, die tijdens deze lezing nader besproken zullen worden.

In het RMO te Leiden, duur 2 uur.

dinsdag 23 april 2013

14.00 uur: film "Agora" met aansluitend discussie.

In het Mehen Studiecentrum te Den Haag, duur 3,5 uur.

zaterdag 29 juni 2013

13.00 uur Mehendag in het RMO te Leiden, alleen voor donateurs

Sprekers zijn deze dag prof. dr. M. Raven: "Het graf van Meryneith in Sakkara" en Jan Koek: "De oryx in het oude Egypte".

Voor uitgebreidere informatie en prijs zie www.mehen.nl

De god Seth in Dendera (1)

Op de open hof voor de Osiriskapel met de beroemde zodiak in de tempel van Dendera bevindt zich een aantal bijzondere afbeeldingen met o.a. de god Seth. Voor Osiris (rechts) staan Horus en de Horuszonen Amset, Hapy, Doeamoetef en Kebechsenoe-ef (van rechts naar links). Tussen Osiris en Horus in is echter nog een figuur afgebeeld. Het is een man met een ezelskop die vastgebonden is aan een paal en doorboord is met zeven messen.

Dendera, foto Jan Koek

Deze man met ezelskop is de god Seth, die in de Late Tijd bij uitstek als vijand van Osiris wordt gezien. Seth is hier volledig uitgeschakeld. Dat Seth regelmatig een kop van een ezel heeft, komt waarschijnlijk omdat het Sethdier net als de ezel een lange snuit en lange oren heeft. Het gebalk van de ezel wordt in verband gebracht met Seth als stormgod. Vanaf het Middenrijk wordt de ezel door dit zoölogisch misverstand met Seth in verbinding gebracht. Al tijdens het Middenrijk is er een ritueel waarbij een ezel het koren van het veld draagt, dat Osiris moet symboliseren. Als ezel van Seth werd de ezel bij het Osirisfeest neergestoken. Aldus triomfeert Osiris over zijn moordenaar Seth.

Vanaf de Late Tijd en dan nog voornamelijk in de Grieks-Romeinse Tijd wordt Seth met een ezelskop afgebeeld. De ezel wordt daarmee de manifestatie van de gestrafte en de vernederde vijand.

Als gebruik om onheil tegen te gaan, bracht men een afbeelding van een rode ezel aan. In de mythe van Horus in Edfoe verandert Seth zich in een rode ezel en wordt door Horus geveeld. Volgens Plutarchus gooide men in Koptos door zijn verbinding met Seth een ezel van de rotsen af. De vrouw en zuster van Seth, Neftys, wordt een enkele keer als ezelin aangeduid. Verder is de ezel een manifestatie van de chaos en als demon in het hiernamaals bekend. De ezel is daarmee bij uitstek de vijand van de zonnegod. Zo proberen 77 ezels in het Messenmeer de vaart van de zonnegod te blokkeren, Sechmet straft ze hiervoor op het slachtblok.

Dendera, foto's Jan Koek

Beelden Amonhotep III in Thebe-West geborgen

Op 18 februari 2013 zijn twee beelden van Amonhotep III die bij de noordelijke poort stonden van zijn "Tempel voor Miljoenen Jaren" te Thebe-West geborgen.

De beelden zijn monolieten van kwartsiet uit de steengroeven van Gebel el Ahmar, in de buurt van de oude stad Heliopolis en tijdens zijn regering verscheept naar Thebe. De beelden dragen beide de witte kroon van Opper-Egypte. Rond 1200 v. Chr. zouden de beelden als gevolg van een aardbeving zijn omgevallen en in stukken gebroken; de stukken zijn tot 18 februari 2013 op hun plaats blijven liggen. Elk beeld heeft een gewicht van ca. 90 ton en een lengte van ongeveer 13 m. Wetenschappers van een Franse expeditie hebben de beelden in 1821 gepubliceerd, daarna zijn ze nog in 1828 door Champollion en in 1835 door Wilkinson beschreven. De beelden werden herontdekt door L. Borchardt in 1933 en door L. Habachi in 1981 opnieuw gepubliceerd.

(foto internet, 17 februari 2013)

Op verzoek van H. Sourouzian, die sinds 1998 werkt in de tempel van Amonhotep III, zijn de beelden weggehaald. De beelden lagen ca. 2,5 m onder het aardoppervlak in een particulier

(foto's internet, 18 februari 2013)

akkerland en werden voortdurend bedreigd door irrigatie en zoutaanslag. Voor zover ik begrepen heb zijn de beelden nu 16 m naar het westen en 8 m hoger op een terrein van het departement van Oudheden verplaatst. De bedoeling is om de beelden weer te reconstrueren.

Beelden van Amonhotep III bij de noordpoort (foto's Jan Koek, oktober 2012)

Zie voor meer foto's: http://luxortimesmagazine.blogspot.com/2013/02/exclusive-footage-emergency-project-to.html#.USJZOSZ_WUs.mailto

Nieuwe tentoonstellingen (Ingrid van Sprakelaar)

In deze rubriek gaat het om nieuw bekend geworden tentoonstellingen of verlengingen; alle tentoonstellingen met voorwerpen uit het oude Egypte vindt u op onze website onder Agenda/ tentoonstellingen. Bovendien vindt u er een lijst van musea over de gehele wereld met Egyptische objecten.

AUSTRALIË

* Perth, Western Australian Museum: Secrets of the Afterlife: ancient Egyptian Book of the Dead. Van 17-5-2013 t/m 22-9-2013

BELGIË

- * Antwerpen, 3500 jaar textielkunst in Egypte, permanente collectie in nieuw museum HeadquARTers

CHINA

- * Beijing, Nationaal Museum: Earth, Sea, and Sky: Nature in Western Art – Masterpieces from The Metropolitan Museum of Art. t/m 9-5-2013

DUITSLAND

- * Dresden, Galerie Neue Meister Albertinum: Von Max Slevogt bis Paul Klee. Ägyptenrezeption in der deutschen Malerei der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts. Van 3-5-2014 t/m 3-8-2014.

De Nijl door Max Slevogt (foto internet)

- * Düsseldorf, K20 K21 Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen: Von Max Slevogt bis Paul Klee. Ägyptenrezeption in der deutschen Malerei der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts. Van augustus 2014 t/m januari 2015.
- * Gera, Stadtmuseum Gera: Ägypten – Unbekannte Schätze aus Thüringer Sammlungen. Van maart 2013 t/m onbekend
- * Leipzig, Ägyptisches Museum: Twee beelden uit Wenen. T/m begin juni 2013
- * München, Reise in die Unterwelt. Altägyptische Jenseitsvorstellungen. T/m 30-6-2013.
- * München, Vom Kleinen Teil zum Grossen Ganzen: Fragen und Antworten zur Umwelt und zum Leben Alter Kulturen. T/m 11-8-2013
- * Oberhof, Haus des Gates: Winterszeit – Schlittenzeit. T/m 31-5-2013
- * Pforzheim, Schmuckmuseum: Kleine Dinge - hundertundein Ring, van 8-3-2013 t/m 9-6-2013

(De tentoonstellingen in München zijn helaas niet de moeite waard om naar toe te gaan.)

FRANKRIJK

- * Boulogne-sur-Mer, Château Musée: Intime Egypte, la vie quotidienne au temps des pharaons (Intiem Egypte, het dagelijks leven in de tijd van de farao's). Van 23-3-2013 t/m 17-6-2013
- * Rouen, Musée Flaubert etc.: Gustave Flaubert, « Le voyage en Egypte ». T/m 2-3-2013

GROOT-BRITTANNIË

- * Bristol, Bristol Museum and Art Gallery: Pharaoh: Reborn. Van 20-4-2013 t/m 29-9-2013.
- * Cambridge, The Fitzwilliam Museum: Origins of the Afro Comb. Van 2-7-2013 t/m 31-10-2013
- * Londen, Petrie Museum: In and Out of the Nile Valley. (fotocompetitie). Juni t/m september 2013.
- * Londen, Tate Britain: Focus: Francis Frith Photographs. Nu t/m permanent
- * Saffron Walden (Essex), Saffron Walden Museum: Reimagining Egypt, 16-11-13 t/m 26-1-14

ITALIË

- * Rome, Accademia d'Egitto di Roma: Abu Simbel: il salvataggio dei templi, l'uomo e la tecnologia (Abu Simbel: de redding van de tempels: mens en technologie). T/m 28-2-13

Tempel van Aboe Simbel (foto Jan Koek)

Stèle met de godin Kadesj (foto internet)

NEDERLAND

- * Amsterdam, Bijbels Museum: Divine Surprise! Het vrouwelijke in God. Van 8-3 t/m 25-8-2013
- * Amsterdam, Allard Pierson Museum: Women for all seasons. Beeld van de vrouw in de Oudheid. Van 8-3-2013 t/m onbekend.

OOSTENRIJK

- * Großschönau, Sonnenplatz Großschönau: Sonnenwelt. Van 7-5-2013 t/m permanent

POLEN

- * Poznan, Museum Archeologiczne: Death and Life in Ancient Egypt. Nu t/m 15-7-2014.

PORTUGAL

- * Vila Real, Museu da Vila Velha: Serápis nos confins do Império: o complex sagrado de Panóias (Serapis aan de randen van het Keizerrijk: het heilige complex van Panóias). T/m 3-3-2013

SPANJE

- * Barcelona, Museu d'Arqueologia de Catalunya: Històries de Tocador. Cosmètica i bellesa a l'antiguitat (Geschiedenis van de make-up. Cosmetica en schoonheid in de oudheid). T/m 17-6-2013.
- * Leon, Museo Biblico y Oriental: Animales sagrados egipcios. Un viaje a los secretos de la momificación (Egyptische heilige dieren. Een reis naar de mummificatiegeheimen). Van mei 2013 (?) t/m onbekend.

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

- * Dubai, Het Egyptische paviljoen in Global Village. T/m 31-3-2013

VERENIGDE STATEN

- * Cleveland, Great Lakes Science Center: Lost Egypt: Ancient Secrets, Modern Science. Van 2-2 t/m 28-4-2013
- * Salt Lake City, The Leonardo: Mummies of the World. Van 16-2 t/m 27-5-2013

Symposium "Beeldvorming in de historische film"

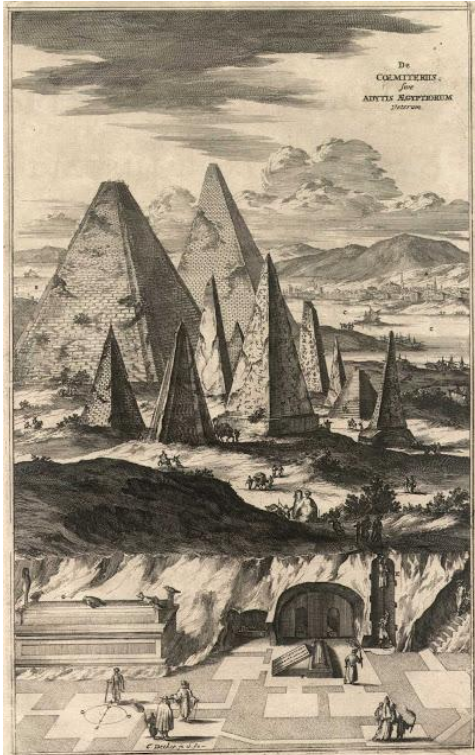
In het kader van de tentoonstelling "Het Egypte van Hollywood" in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden werd op maandag 14 januari 2013 het symposium "Beeldvorming in de historische film" georganiseerd in de Taffehzaal van het R.M.O. Verscheidene sprekers gaven hun visie op het onderwerp.

Zo sprak Dr. M.J. Versluys over de zin en onzin van "egyptomanie". Hij constateerde dat door de hele geschiedenis heen Egypte altijd weer andere volken inspireerde, een aantal voorbeelden:

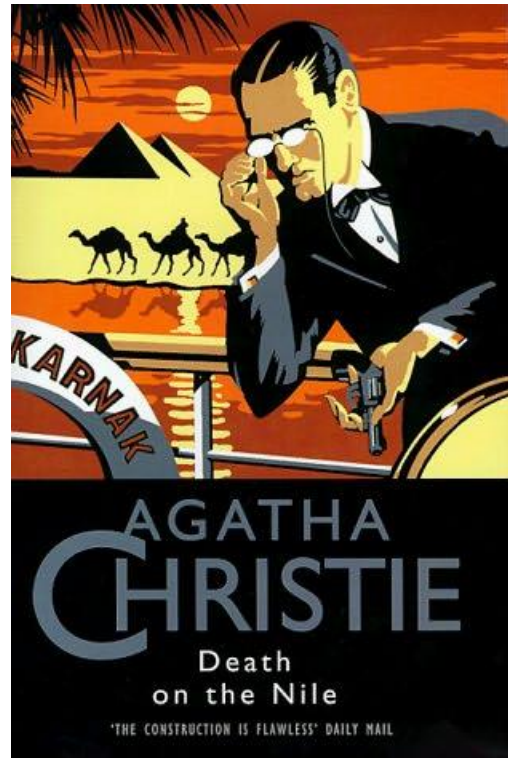
- de Feniciërs verspreidden de Egyptische vormentaal
- de uitvinding van Egypte als religieus en filosofisch concept in de Hellenistische tijd
- Romeinse keizers in Egypte; Egypte als deel van het Romeinse culturele materialisme, bijv. de

Villa Hadriana

- Egypte als motor van culturele verandering in de joodse en christelijke wereld
- Hermetisme, een hellenistische religie uit de late oudheid, rondom de mythische leraar Hermes Trismegistus, waarvoor de Egyptische god Djehoeti (Thot), de 3x grote, model stond
- Egypte in de Renaissance in Rome en Florence: de Borghia appartementen – Pinturicchio
- 16^e eeuw: o.m. paus Sixtus V laat veel obeliskken oprichten
Uitgave van het boek "Travels to the land of the Nile and it's influence"
- 17^e eeuw: Athanasius Kircher (1602 – 1680) werd als de belangrijkste egyptoloog van zijn tijd beschouwd, hoewel zijn vertalingen van de hiërogliefen berustten op foute aannames, was Kircher wel de eerste die op een systematische manier de hiërogliefen bestudeerde, de egyptologie werd mede door Kircher een wetenschap

Titelblad van Sphinx Mystagoga, Athanasius Kircher

(foto's internet)

- 18^e eeuw: Isis als godin van natuur en verlichting.
- 19^e eeuw: Napoleon en zijn expeditie met als gevolg dat Egypte als nooit tevoren in de belangstelling komt te staan.
- 20^e/21^e eeuw: Cleomania: een nieuwe "Egyptelook" werd gecreëerd in de modewereld en Cleopatra kwam op allerlei gebied weer in de belangstelling te staan;
Egypte als inspiratie voor films;
Egypte als bron van esoterische wijsheid en spiritualiteit;
Afrocentrisme, Afrika is de bron van kennis en wetenschap, waaruit het oude Egypte heeft geput.

Volgens de heer Versluys doet de term "egyptomanie" vreselijk onrecht aan een belangrijk en complex cultureel proces dat een grote rol heeft gespeeld in de formatie van culturen in Europa, het Middellandse Zeegebied en het Nabije Oosten. Egyptomanie bestaat dus al sinds de oudheid en is eigenlijk een begrip dat de invloed van Egypte op het culturele proces te kort doet. Egypte is één van de meest dynamische en constante "spiegelpaleizen" in de wereldgeschiedenis, m.a.w. men spiegelde zich aan het oude Egypte. De tentoonstelling "Het Egypte van Hollywood" maakt maar (zeer) beperkt gebruik van de mogelijkheden van het spiegelpaleis. Moeten we spreken van "het Egypte van Hollywood" of "het Hollywood van Egypte"?

Dr. F. Naerebout stelde de verbeelding van de oudheid in films aan de orde. De film speelt een

belangrijke rol in onze beeldvorming van de oudheid. Beelden reageren op elkaar. Heeft de wetenschap iets bij te dragen aan de oudheidfilms?

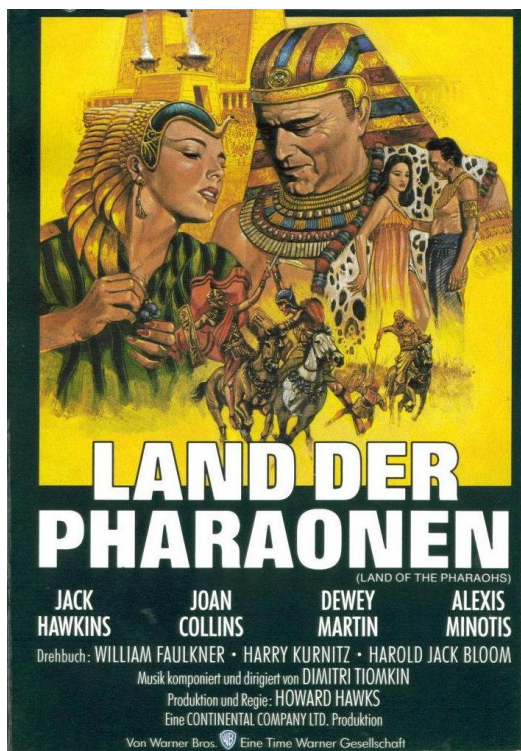
Ja, veel oudheidfilms hebben een oud-historische of archeologische adviseur, bijv.: J.Ph. Lauer bij "Land of the Pharaohs" uit 1956. De wetenschap doet zijn invloed wel gelden, maar het levert niet altijd veel op. Er worden uitzonderlijk veel vrijheden genomen t.a.v. anachronismen tot totale onzin aan toe. Waarom werden en worden die fouten gemaakt? Men is lang niet altijd brongetrouw. De films moeten namelijk voldoen aan de kijkers conventies!

In veel historische films zien we Romeinse schepen met galeislaven. Er waren helemaal géén galeislaven in de oudheid (een Renaissance-uitvinding). Ook zien we dat er aan boord getrommeld werd. Het Romeinse leger kende echter geen trommen (een Ottomaans verschijnsel). De Romeinen dragen een leren of metalen polsband. Deze bestonden niet in de oudheid; dit is nooit archeologisch aangetoond! In 1915 en 1925 verschijnen de eerste polsbanden in de film.

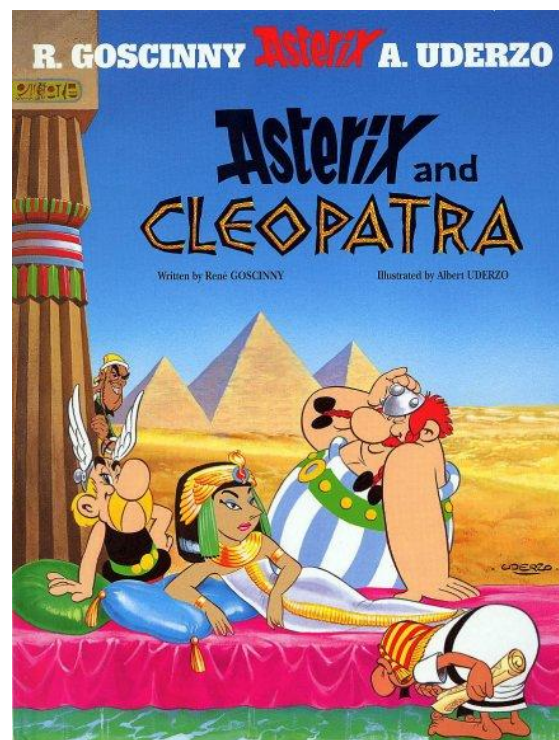
In ieder geval is men er niet op uit de classicus of de archeoloog te plezieren: het budget van een (historische) film is dusdanig hoog dat er vast heel andere zaken dan waarheidsvinding spelen. Hoeveel vrijheid is er eigenlijk om te kiezen als er honderd miljoen moet worden terugverdiend?

Drs. H. van den Berg, gastconservator van de tentoonstelling, is filmkenner en fervent verzamelaar. Hij heeft bijna alle films over het Oude Egypte gezien en heeft over de jaren heen een grote collectie opgebouwd van filmposters, filmfoto's, rekwisieten etc. Op <http://www.ancientegyptfilmsite.nl>, de website van Drs. Van den Berg, zijn meer dan 800 films, televisieseries en afleveringen van series te vinden, die over het Oude Egypte gaan en het is daarmee de grootste overzichtssite over dit onderwerp.

Hij gaf een kijkje in een veranderende film- en televisiewereld waarin het Oude Egypte als thema onverminderd populair blijft. Als je naar het film- en televisieaanbod van de afgelopen jaren kijkt, lijkt een goede, historische film of serie waarin het Oude Egypte een rol speelt niet meer mogelijk. Er is een toenemende tendens om elementen van het historische Egypte uit hun contexten te nemen en er nieuwe dingen mee te doen. Kennelijk heeft het werkelijke Oude Egypte als decor steeds minder te bieden voor interessant modern drama.

(foto's internet)

Na de middagpauze met een goed verzorgde broodjeslunch vervolgde het programma.

Drs. N. Muller vertelde dat de rijke geschiedenis van de Egyptische film aan hedendaagse kunstenaars uit het Midden-Oosten een schat aan iconografische beelden en populaire aanknopingspunten biedt: van Egyptisch cinema-icoon Suad Hosni tot de tijdloze telegenieke piramides en geweldsscènes uit politiefilms, waarvan zij ons enkele fragmenten liet zien.

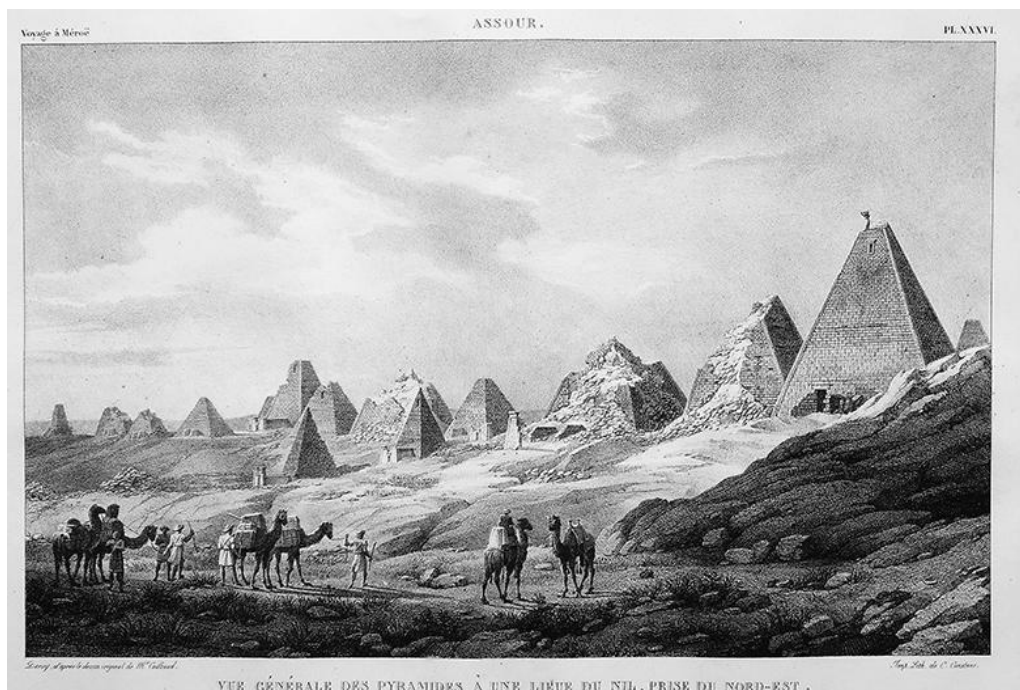
Prof. dr. P. ter Keurs analyseerde Agatha Christie's "Death on the Nile". Ook in zijn bijdrage werd weer duidelijk dat wij absoluut niet van een weergave van de realiteit mogen uitgaan. Men gaat de ene tempel in en men komt een andere tempel uit! Dit is niet het geval in de nieuwere versie van de film. In de film gaat men af en toe aan land om een tempel te bezoeken. De jachtscènes zijn opgenomen in een studio in Londen, waar de boot minutieus is nagemaakt. Het ging louter om de mooie filmische beelden; het verhaal speelt zich vnl. af op de boot. Het boek heeft als element dat Egypte een beetje mysterieus is, waar je niet de hand op kunt leggen. Egypte is met name in het boek niet veel meer dan een decor.

Asterix-kenner bij uitstek drs. J. Toorenaar, onderzoekt de beeldvorming van de Egyptenaren in de avonturen van Asterix en laat zien, dat het lezen van Asterix kan leiden tot een vrolijke wetenschap ("Asterix, De Vrolijke Wetenschap", de titel van zijn boek uit 2010) met veel verschillende lagen van humor en parodie.

Tenslotte volgde een ronde tafel discussie over de stelling "de historische film bestaat niet", waarin deze stelling werd bevestigd. Daarna konden de deelnemers aan dit symposium met een drankje nog even napraten over deze dag.

Enkele dagen later las ik in een interview met de bekende Nederlandse filmmaker Paul Verhoeven een bevestiging van het bovenstaande:

"Film is een volksmedium, het is geen schilderkunst of ballet of opera. Film is voor iedereen en het maken van een film is duur, dus je moet beseffen dat het niet alleen kunst is, maar ook commercieel: Het gaat om de balans."

Plaat 36 in het eerste deel van *Travels to Meroë* van Cailliaud (foto internet)

Interessante websites

www.beeldvanegypte.nl (site van Joke Baardemans met veel informatie over het oude Egypte)

http://www.neferhotep.de/das_projekt.htm (veel informatie over TT 49)

<http://www.ifao.egnet.net/bases/cachette/> (82 pagina's informatie over de vondsten uit de Cachette in Karnak)

<http://www.saudiaramcoworld.com/issue/201301/the.explorations.of.fr.d.ric.cailliaud.htm> (over de reizen van de Fransman Cailliaud)

<http://www.enks.net/index.html> (informatie over het Nieuwe Rijk, site in beginfase)

<http://www.hierakonpolis-online.org/> (uitgebreide site van de opgravers van de stad van de valk)

<http://emhotep.net/2012/12/24/em-hotep-digest/em-hotep-digest-vol-01-no-03-hathor-her-temples-and-her-art/> (site met vnl. fotoreportages over diverse onderwerpen, in dit geval over Hathor)

<http://www.saqqara.nl/news/mission-digging-diary/2013-digging-diaries/2013-02-08> (over de recente opgravingen van het Nederlandse team in Sakkara)

<http://wadisura.phil-fak.uni-koeln.de/7236.html?&L=14> (site met verslagen over Gilf Kebir)

<http://arkysite.wordpress.com/2013/02/09/35-new-pyramids-some-with-inner-circles/> (met o.a. verslag van de vondst van de piramiden in Sedeinga)

<http://www.dainst.org/en/project/ammoneion%20?ft=all> (site van het Deutsches Archäologisches Institut met uitgebreid bericht over de tempel van Ammon in Siwa)

Zomercursus Mehen

7, 8 en 9 augustus 2013

Zomercursus "Dwalen door de delta"

Deze cursus zal de belangrijkste steden in Neder-Egypte behandelen:

Boebastis, Tanis, Avaris, Behbeit el Hagar, Boeto, Mendes en Saïs

De cursus zal zo goed als zeker weer in Utrecht plaatsvinden.

De zomercursus zal onbekende plaatsen en monumenten belichten, nadere invulling volgt nog.

Tevens is de zomercursus een goede inleiding tot de reis in september.

Dwalen door de Delta

Bezoek aan het Egyptologencongres (IAE) in Alexandrië en daarna reis door Neder-Egypte, kan ook afzonderlijk geboekt worden. U kunt zich voor deze bijzondere reis nog opgeven. Voor de meeste sites die bezocht worden, is speciale toestemming nodig, een mooie kans dus om deze plaatsen nu een keer te zien. Voor meer informatie en opgave www.mehen.nl

Mendes en reliëf farao voor Osiris Hemag uit Behbeit el Hagar, New York MMA (foto's internet)

Extra lezingen Mehen in het kader van de tentoonstelling in het RMO "Mummiekisten van de Amonpriesters"

dinsdag 14 mei 2013

14.00 uur: Symboliek op de mummiekist van Chonsoemes in het Victoriamuseum te Uppsala
lezing door Jan Koek

Detail mummiekist Chonsoemes (foto Jan Koek)

woensdag 3 juli 2013

14.00 uur: Het dodenboek van (Moet)Nodjemet, lezing door Jan Koek

In het RMO te Leiden, Nehalenniazaal. Voor meer informatie en prijs zie www.mehen.nl

Lezingen Huis van Horus

woensdag 13 maart 2013

Dr. Karel Innemee: Het vroege monasticisme in Egypte, eenheid in verscheidenheid

woensdag 10 april 2013

Prof. dr. Olaf Kaper: Nieuwste inzichten omtrent de tempel van Thot te Dachla

Voor de lezingen geldt: aanvang 19.30 uur – 21.00 uur in de Rijksuniversiteit Leiden, Lipsiusgebouw, meer informatie www.huisvanhorus.nl

Lezingen Huub Pragt

vrijdag 8 maart 2013:

Masterclass Cleopatra, Leiden, RMO van 10.00 tot 16.00 uur
meer informatie www.egyptologie.nl

Donateurs

Het aantal donateurs in 2013 is alweer bijna 100, indien u ook de egyptologie wilt ondersteunen wordt dan donateur van Mehen. U kunt dit doen door minimaal € 25,-- te storten op rekening-nummer 67.19.36.387 t.n.v. B.J. Koek-Overvest e/o J.G. Koek te Elst. Voor (echt)paren geldt een minimumdonatie van € 35,--.

Wij hopen u binnenkort bij één van onze activiteiten te ontmoeten.

Met vriendelijke groeten,
namens "Mehen"

Bep en Jan Koek
www.mehen.nl